

تکنیک اسکمپر

این تکنیک که **سؤالات ایده برانگیز** نیز نامیده می‌شود، مجموعه‌ای از سوالات است که به فرد کمک می‌کند تا موضوع و مسئله مورد نظر خود را از زوایای مختلف مورد بررسی قرار داده و به ایده‌های جدیدی دست یابد که در شرایط معمول تصور این ایده‌ها دور از ذهن به نظر می‌آیند. در واقع واژه SCAMPER از کنار هم قرار گرفتن حرف اول هفت واژه یا عبارت تشکیل شده است که طرح سوالات فوق براساس این واژه‌ها صورت می‌گیرد.

هفت واژه تشکیل دهنده **SCAMPER** عبارتند از:

جانشین کردن	Substitute
ترکیب کردن	Combine
اقتباس، تطبیق یا سازگاری	(Adapt (Adopt
تغییر دادن، اصلاح کردن و یا بزرگ کردن	(Modify (Magnify
کاربردهای دیگر	Put to other uses
حذف یا کاهش	Eliminate
بازآرایی یا معکوس کردن	(Rearrangement (Reverse

برای روشن‌تر شدن موضوع به مثالهای زیر توجه کنید:

۱- جانشین کردن **Substitute**

- چه چیزی را میتوان به جای چیز دیگر به کار برد؟
هیزم، زغال، گازوئیل، نفت، بنزین، گاز

۲- ترکیب کردن **Combine**

- چه چیزی را با چه چیزی میتوان ترکیب کرد؟
دستمال کاغذی + عطر = دستمال کاغذی معطر
تلفن + دوربین + ضبط و پخش صوت = موبایل
ترکیب دو عدسی دوربینی و نزدیک بینی در عینکها

۳- اقتباس، تطبیق یا سازگاری **(Adapt (Adopt**

- آیا می توان چیزی را متناسب تر کرد؟
تولید کنسرو بدون نیاز به درباز کن (با تعبیه قلاب در باز روی درب کنسرو)

• آیا می‌توان چیز جدیدی را از چیزی دیگری اقتباس کرد؟
ساخت هلیکوپتر با اقتباس از بال سنجاقک
ساخت هواپیما با استفاده از ساختمان بال و بدن پرندگان

۴- تغییر دادن، اصلاح کردن و یا بزرگ کردن (Modify (Magnify

• آیا می‌توان تغییری در چیزی ایجاد کرد؟ آیا می‌توان چیزی را بزرگ‌تر کرد؟
تولید نوشابه‌های خانواده
تولید لاستیک‌های پهن

۵- کاربردهای دیگر Put to other uses

چه استفاده دیگری از یک وسیله می‌توانیم بکنیم؟
استفاده مجدد از ضایعات کارخانه‌های تولیدی
استفاده از بطری‌های نوشابه خانواده برای ساخت خانه!

۶- حذف یا کاهش Eliminate

• چه چیزی را می‌توان از یک وسیله حذف کرد؟
حذف سیم از هندزفری موبایل
کوتاه کردن فرآیندهای اداری و بروکراسی

۷- بازآرایی یا معکوس کردن (Rearrangement (Reverse

• اگر چیزی را معکوس کنیم یا ترتیب آن را تغییر دهیم چه می‌شود؟
تغییر ساعات کار ادارات برای کاهش ترافیک
تغییر آرایش محیط کار برای افزایش کارایی

تکنیک شش کلاه تفکر

Dr. Edward de Bono

ابداع کننده این تکنیک **ادوارد دوبونو** (پدر تفکر خلاق) است. در این تکنیک به طور کلی با استفاده از شش سبک فکری، موضوع یا مسئله مورد نظر، بررسی می‌شود. برای هر یک از شش سبک فکری نیز یک کلاه با رنگی مخصوص در نظر گرفته شده است. در واقع رنگ کلاه‌ها نمایانگر طرز تفکر و نگرش افراد می‌باشد.

دوبونو سعی می‌کند به کسانی که دور هم جمع می‌شوند، بیاموزد که تک بعدی فکر نکنند و به تفکر خود وسعت دهند و آنگاه به راه‌های خلاق بیاندیشند و با یک هماهنگی مدبرانه نتایج را طبقه بندی کرده و در تصمیم‌گیری از آن استفاده کنند.

افراد با گذاشتن هر یک از کلاه‌ها بر سرشان، سبک فکری‌شان را براساس رنگ کلاه‌شان تغییر می‌دهند.

سبک فکری هر کدام از کلاه‌های رنگی به شرح زیر است:

سفید، رنگی خنثی و منفعل است. کلاه سفید با موضوعات و شکل‌های انفعالی سر و کار دارد. کسی که این کلاه را بر سر گذاشته، واقعیت‌ها را بدون هیچ‌گونه قضاوتی مورد کنکاش قرار می‌دهد.

رنگ قرمز نشانه خشم، شور و هیجان است. در کلاه قرمز بینش هیجانی و جنبه‌های احساسی و غیر استدلالی مد نظر می‌باشد. در واقع این رنگ کلاه ابزار مناسبی برای بیرون ریختن احساسات است.

رنگ سیاه نشانه منفی‌نگری و افسردگی است. بنابراین فردی که با این رنگ کلاه در جلسه حضور پیدا می‌کند، جنبه‌های منفی و بد بینانه موضوع را ابراز می‌کند.

زرد نشانه آفتاب و مثبت است. فرد صاحب کلاه زرد جنبه‌های مثبت و خوشبینانه موضوع مورد بررسی قرار می‌دهد.

رنگ سبز نشانه رویش و باروری است. به همین جهت از کلاه سبز برای ابراز ایده‌ها و راه‌حل‌های جدید و خلاقانه استفاده می‌شود.

رنگ آبی سرد است. این کلاه کنترل کننده و سازمان دهنده اندیشه‌ها است. کسی که این کلاه را بر سر گذاشته، نظرات بقیه کلاه‌ها را مورد ارزیابی قرار داده و سازمان‌دهی می‌کند.

تکنیک بارش فکری

تکنیک بارش فکری (brainstorming) را **دکتر الکس اس اسبورن** در سال ۱۹۳۸ ابداع کرد. این تکنیک که به اسامی مختلف مانند بارش افکار، طوفان فکری، طوفان ذهنی و ... نیز نامیده می‌شود، یکی از معروفترین تکنیکهای خلاقیت است. بارش فکری یک تکنیک گروهی است و شرکت کنندگان طی جلسه‌ای در مورد یک مسئله یا مشکل به صورت گردشی ایده‌های فی‌البداهه خود را بیان می‌کنند. جلسه توسط یک سرپرست مدیریت می‌شود و یک نفر هم نظرات ارائه شده را روی تخته یادداشت می‌کند.

این تکنیک خلاقیت دارای دو مرحله مجزا است:

۱- مرحله تولید ایده: هدف از این مرحله تولید تعداد زیادی ایده است که توسط شرکت کنندگان به نوبت ارائه می‌شود.

در مرحله تولید ایده قوانینی وجود دارد که باید توسط همه شرکت کنندگان رعایت شود. این قوانین عبارتند از:

- هیچ فکر و ایده‌ای نباید مورد قضاوت، ارزیابی و انتقاد قرار گیرد.
- هر چه ایده‌ها دور از ذهن، بکر و جسورانه باشند، بهتر است.
- هر چه تعداد ایده‌ها بیشتر باشد بهتر است.
- تا زمانی که افراد شرکت کننده ایده ارائه می‌دهند، جلسه بارش افکار ادامه پیدا می‌کند.

۲-مرحله‌ی ارزیابی ایده : در این مرحله ایده‌ها مورد ارزیابی قرار گرفته، برخی حذف می‌شوند. تعدادی با هم ترکیب می‌شوند و ایده‌های جدید و کاملتری را به وجود می‌آورند. در نهایت نیز ایده‌های برتر انتخاب و مورد استفاده قرار می‌گیرند.

تکنیک چرا

انسان در دوران کودکی اشتیاق فراوانی برای کشف دنیای پیرامون خود دارد. کنجکاوی کودکان در مورد پدیده‌های مختلف، آنها را وادار به پرسش‌های متعدد و بی‌پایان از بزرگترها می‌کند. «چرا» کلمه‌ای است که به کرات می‌توان از زبان کودکان شنید:

چرا	سطح	پنیر	سوراخ	سوراخ	است؟
چرا		آسمان	آبی		است؟
چرا		برف	سفید		است؟

و صدها چرای دیگر. . .

در تکنیک‌های خلاقیت نیز **تکنیک چرا** در واقع همانند چراهای مکرر دوران کودکی است. اما با این تفاوت که کودکان برای گسترش فهم خود از دنیای اطرافشان می‌پرسند، ولی ما بزرگترها باید با پرسش، دانستنی‌هایمان را زیر سوال ببریم تا به ایده‌های جدیدی دست پیدا کنیم.

این تکنیک آن قدر ساده است که بسیاری از ما متوجه اهمیت و نقش آن در حل مسائل و مشکلات نیستیم. اگر تسلط کافی نسبت به این تکنیک داشته باشیم، می‌توانیم از آن هم برای شناسایی و تعریف صحیح و کامل مسائل استفاده نماییم و هم در حین پرسش و پاسخ، ایده‌های جدید و ارزشمندی در مورد موضوع به دست آوریم. در واقع با اجرای این تکنیک ساده به راحتی به منشاء و ریشه مشکلات پی می‌بریم. در فرآیند اجرای تکنیک چرا، این چراها و سوال و جواب‌ها آن قدر ادامه پیدا می‌کند که به یک بصیرت و بینش در مورد موضوع و به یک جواب مفید و موثر برای حل مسئله برسیم.

گرچه نباید انتظار داشت که با به کارگیری این تکنیک هر نوع مسئله و مشکلی را حل کرد، ولی مسلماً استفاده از این تکنیک به ما کمک می‌کند تا موقعیت و وضعیت را بهتر و روشن‌تر مشخص کنیم و در فرآیند آن به ایده‌های جدید و مفیدی دست یابیم.